

GEOFİTLER;

“Geofit” Latince bir kelime olup “yer” anlamına gelen “geo” ile bitki anlamına gelen “phyta” kelimelerinin birleşmesi ile meydana gelmiş ve “yer bitkileri, gizli bitkiler” anlamına gelen bir kelimedir. Bu bitkilerin gövdeleri soğan, yumru, korm veya rizom şeklinde metamorfoza uğramış olup toprak seviyesinin altında bulunmaktadır. Bu yumrulu, soğanlı, kormlu veya rizomlu bitkilere “geofitler” adı verilir. Genel olarak süs bitkisi olan geofitler “çiçek soğanları” olarak da adlandırılır ve özellikleri;

- Yılın büyük bir bölümünü toprak altında geçirirler.
- Bazı türlerde yaprak gelişimi ve çiçek gelişimi aynı zamanlarda meydana gelirken, bazılarında ise çiçeklenme ve yaprak gelişimi farklı zamanlarda gözlenir.
- Genellikle büyük bir kısmı ilkbaharda çiçek açarlar.
- Çiçekleri oldukça gösterişli ve insanların dikkatini çekecek özelliktedir, fakat çiçeklenme süresi kısadır.
- Toprak üstü kısımları büyüme tamamlandıktan sonra sararır, solar ve sonunda kuruyarak ölür. Buna karşılık toprak altında bulunan ve soğana benzeyen depo organları yaşamlarını sürdürmeye devam ederler. (1)

GEOFİTLERDE GÖVDE METAMORFOZLARI

1.Soğan (Bulb)

Toprak altında gelişen, çok kısalmış ve “tabla” adı verilen gövdenin etrafında dizilmiş “pul” denen besin maddesi bakımından zengin etli yapraklarla örtülmüş ve tepe tomurcuğu taşıyan gövde metamorfozlarıdır (1)



Kardelen soğanı
<https://www.turkcebilgi.com/kardelen>



Ters lale soğanı
<http://umitilekesif.blogspot.com.tr/2013/02/bir-gocun-iki-hikayesi-hayrettin-koyu.html>



Sümbül soğanı
<http://www.bitkipark.com/sogan-yumru-dikimi.html>

2. Korm (Corm=Sert Soğan, Soğanımsı yumru)

Toprak altında besin depo etmiş, dikey durumdaki kısa ve kalın gövdelere “korm” denir. Gerçek soğanların aksine soğanımsı yumrulara başlıca depo organı bazal plakadır. Küçük soğanımsı yumrular, kormlet veya kormel olarak adlandırılır.



Gladyöl kormu <http://wherethecatbirdsings.blogspot.com.tr/2014/02/summer-blooming-bulbs-for-southern.html>

3. Yumru (Tuber,Tuberkül)

Bir veya daha fazla apikal göze sahip genişlemiş bir gövde dokusundan oluşur ve yumrunun dip kısmı üzerinde kök tomurcukları gelişir.



Crocus sativus (Safran) bitkisi ve yumruları
<http://www.sativus.com/en/crocus-sativus-25-bulbs-size-9-10.html>

a.Yumru kök (Tuberous): Yumru köke depo kökleri de denir. Çeşitli besin maddelerini depolayarak şişkin ve kalın bir yapı kazanan köklere denir.



Dahlia (yıldız çiçeği) yumrusu <https://www.gelecektarimda.com/blog/dahlia-yildiz-cicegi-yumrulari>

b. Genişlemiş hipokotil: Depo organı hipokotilin genişlemesinden meydana gelip genellikle yumru olarak bilinir. Çok az türde başlıca depo organı genişlemiş hipokotil dokusudur. Yumru begonya ve Cyclamen gibi dikotiledonlar bu grupta yer almaktadır.

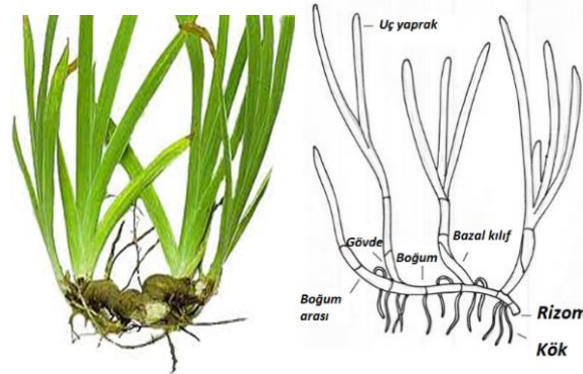


Begonya bitkisi yumrusu

<https://www.google.com.tr/search?q=begonya+bitkisi&biw=1920&bih=925#imgrc=2s2NVcqO2RpFDM:>

4.Rizom (Toprak Altı Gövdesi)

Fazla miktarda yedek besin maddesi depo eden, toprak altında yatay olarak uzanan, çok sayıda ek kök taşıyan, silindirik biçimindeki çok yıllık gövdelere “rizom” denir. Genelde sürgün ve köklerin tamamı gövdeye dik olarak gelişir. Rizomlar etli ve şişkin olabildiği gibi uzun ve silindirik şeklinde de olabilirler. Her iki durumda da daima üzerlerinde boğum veya boğum araları bulunur.



Rizom yapısı <http://tillhast.info/photos/2/rhizome-plants.html>

Geofitler; soğanlılar ve yumrulular olmak üzere genel olarak ikiye ayrılır.

GRUP	TİP	ALT SINIF	TÜR
1. SOĞANLILAR	Soğan	Çiftçenekliler	<i>Oxalis cernua</i>
		Tekçenekliler	<i>Allium türlerinin çoğu, Amaryllis belladonna, Fritillaria, Galanthus, Hippeastrum, Leucojum, Lilium türlerinin çoğu, Muscari Narcissus, Nerine, Ornithogalum, Polianthes, Scilla, Tulipa Urgenia, Camassia, Chinodoxia, Endymion, Eucharis, Eucomis, Galtonia, Bazı Iris türleri</i>
	Soğanımsı Yumru (Korm)	Çiftçenekliler	<i>Liatrix</i>
		Tekçenekliler	<i>Colchicum, Crocus, Freesia, Gladiolus, Ixia, Acidanthera, Babiana, Sparaxis,</i>
2. YUMRULULAR	Yumru	Çiftçenekliler	<i>Bazı Anemone türleri, Eranthis</i>
		Tekçenekliler	<i>Caladium, Zantedeschia türlerinin çoğu, Gloriosa</i>
	Yumru Kök	Çiftçenekliler	<i>Astilbe, Dahlia, Ranunculus, Bazı Oxalis türleri, Eremurus</i>
		Tekçenekliler	<i>Hemerocalis</i>
	Rizom	Çiftçenekliler	<i>Bazı Oxalis türleri, Bazı Anemone türleri</i>
		Tekçenekliler	<i>Bazı Allium türleri, Agapanthus, Alstroemeria, Canna, Clivia, Bazı Iris türleri, Bazı Lilium türleri, Z. aethiopica, Anigozanthus, Convallaria, Scadoxus</i>
	Genişlemiş Hipokotil	Çiftçenekliler	<i>Begonia (yumrulu hibritler), Cyclamen, Gloxinia</i>
		Tekçenekliler	

Kayn. (2)

Türkiye de ki Geofitlerin Familyalara Göre Dağılımı

Familyalar	Cins	Tür
<i>Liliaceae (Zambakgiller)</i>	35	480
<i>Iridaceae (Süsengiller)</i>	6	123
<i>Amaryllidaceae (Nergisgiller)</i>	8	33
<i>Orchidaceae (Salepgiller)</i>	24	187
<i>Araceae (Yılanyastığıgiller)</i>	6	35
<i>Primulaceae (Çuha çiçeğigiller)</i>	2	25
<i>Ranunculaceae (Düğün çiçeğigiller)</i>	6	122
<i>Berberidaceae (Kadın tuzluluğugiller)</i>	2	3
<i>Oxalidaceae (Ekşi yoncagiller)</i>	1	4
<i>Geraniaceae (Turnagagagiller)</i>	2	49
Toplam	92	1061

Kay. (3)

Türkiye'de Mevcut Bazı Geofit Türleri



Colchicum micranthum
(Acı çiğdem)



Cyclamen coum
(Yer somunu)



Muscari armeniacum
(Üzüm sümbülü)



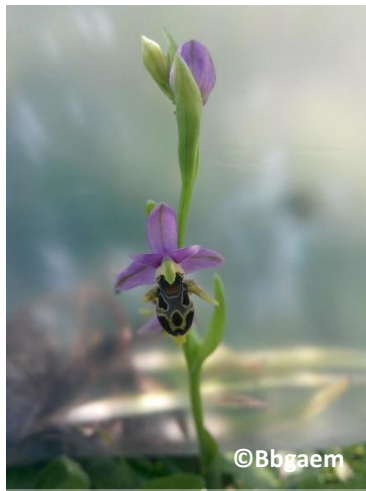
Ornithogalum spp.
(Yıldız çiçeği)



Iris sintenisii
(Çatal süsen)



Anacamptis pyramidalis
(Sivri salep)



Ophrys umbilicata Desf. subsp. *umbilicata*
(Göbekli salep)



Cephalanthera longifolia (L.) Fritsch
(Kuğu salebi)

KAYNAKLAR

1. SAĐLAM, A.C. *Tıbbi Geofitler (Ders notları)*. Tekirdađ, 5 s.
2. KAZAZ, S. *Çiçek Soğanlarının ođaltma ve Yetiřtirme Teknikleri. (Ders notları, pdf)*.
3. *Tubives*, 2016.